

Första mötet

att skapa ett värderingsinstrument och goda relationer

av Kiki Bodin

Sedan slutet av 80-talet bedriver vi på Høla folkhøgskola en allmån kurs pā distans. Redan under tidigt 90-tal började vi och kursens femton deltagare använda datorn, FirstClass och senare Folkbildningsnätet som ett viktigt redskap. Plötsligt fick deltagarna mycket lättare att kommunicera med varandra och vi lärare slapp långa kvällar vid telefonen.

För att lära oss alla möjligheter med datorstödet studerar vi, förutom de sex kärnämnen, datakunskap. Många av deltagarna arbetar och därför kan de välja att studera pā halv- eller helfart. Under ett läsår träffas vi nio helger pā Høla, helger som stimulerar och ger oss drivkraft under distansperioden.

Hur startar vi vår distanskurs, för att skapa gynnsamma förutsättningar att utveckla samtal ur vilka det ska växa goda, positiva relationer som innehåller viktiga delar av förtroende, öppenhet, respekt, åsiktsfrihet och ärlighet? Hur får vi en "katapultstart" av den sociala processen så att den fördjupas under distansperioden?

Jag tror att de positiva utvärderingar vår kurs fått grundläggs vid den första kontakten och det första fysiska mötet.

Första kontakten. . .

Distansformen innebär ofta en ny erfarenhet för deltagaren. Därför är det viktigt att avsätta tid för att lyssna – fråga – rådgöra – klargöra –

förklara – fundera – diskutera – lugna – inspirera... Vi kan på så vis undvika fallgropar som resulterar i "drop-outs" och besvikelser och samtidigt bygga ett förtroendekapital som rätt förvaltat kan ge stora vinster framöver.

Att omge sig med duktiga medarbetare, kollegor, studievägledare, studiestöds-kunniga m.fl. är nödvändigt idag – man har ingen möjlighet att hinna sätta sig in i allt. Däremot är det viktigt att bli proffs på den egna kursens mål, innehåll, krav och möjligheter.

Förhoppningsvis lyckas vi, genom att låta den första kontakten ta tid, skapa en atmosfär av ett fullkomligt välkomnande där vi ger deltagaren en optimal chans att klara sina distansstudier på ett bra sätt.

Ett välkommbrev med information utformas så att förväntningarna och nyfikenheten inför att möta kurskamraterna stegras. Vilka människor döljer sig bakom namnen? – små finurliga antydningar kan göra oss ytterst nyfikna! Passa på att hämta idéer för välkommbrevet i de samtal du haft med deltagarna.

Första fysiska mötet. . .

Vid vår första fysiska träff kommer vi att använda en modell för utvärdering där deltagarna formulerar instrumentet, en så kallad DFU – "DeltagarFormulerad Utvärdering". Den har i många avseenden varit en stor tillgång för både deltagare och kursledare. Därför vill jag beskriva hur vi arbetar med den.

Metoden kan, beroende på målgrupp och syfte, snabbt introduceras och genomarbetas. Det behövs bara cirka 40 minuter att ta fram en fungerande DFU.

Eftersom vi i vår kurs, förutom att arbeta fram ett utvärderingsinstrument, använder metoden för att skapa relationer och insikt, får det ta den tid som behövs – upp till tre timmar. Deltagarna brukar spontant uttrycka uppskattning över arbetssättet och genast känna sig mycket närmare varandra.

Deltagarformulerad utvärdering – DFU

- I kallelsen till det första mötet får deltagarna i uppgift att fundera över

varför de valt att börja på kursen och vilka förväntningar de har, minst fem förväntningar är bra att ta med. De uppmanas att försöka sammanfatta sina förväntningar till nyckelord.

För att öka lyhördheten och respekten för varandras uppfattningar startar vi varje kurs med femton minuter av den fantastiska videon Klassskillnad – där pedagogen Mrs Elliott låter 10-åringar utsättas för den smärtsamma upplevelsen av att vara sämre än andra, att inte duga. Den ger oss en suverän inledning i etiska, estetiska, empatiska och emotionella allmänmänskliga diskussioner. Det här momentet får ta mycket tid. Det ökar chanserna för ett gott, positivt samtalsklimat, där goda relationer och sociala processer utvecklas, och för att den följande DFU-uppgiften ska lyckas.

- Nyckelorden med de individuella förväntningarna överförs med tuschpenna till post-it-lappar.

Mycket tankeverksamhet bör ligga bakom orden som ju innehåller den motivationskraft med vars hjälp deltagaren ska ta sig igenom studierna. Det är viktigt att deltagaren blir medveten om sina studiemål. De kommer att tydliggöras ytterligare i den fortsatta gruppdiskussionen.

- I små grupper berättar deltagarna, utifrån "lapparna", för varandra om de förväntningar och mål som fått dem att börja studera på kursen.
- Grupperna får i uppgift att, ur de ursprungliga individuella förväntningarna, välja ut fem gruppgemensamma "ord". De skrivs ner på post-it-lappar och tas med till stora gruppen.
- Post-it-lapparna med förväntningar redovisas genom att kursledaren sätter upp lapparna på "tavlan" och samtidigt ber gruppen berätta hur de resonerat – vad nyckelordet står för. Förväntningarna grupperas efter gemensamt innehåll.

Kunskap, självtillit, disciplin, gemenskap, nöje, kommunikation... är vanligt förekommande rubriker som sätts på grupperna.

Om förväntan på kommunikation inte finns med ber jag att få lägga till det ordet med förklaring om hur viktigt det är för oss att vi har hög aktivitet mellan varandra.

- Vi formulerar varje förväntans motsatsord.

Här kan många rädslor avslöjas – vad är det värsta som kan hända?
Okunskap – osäkerhet – kaos – splittring – tristess – tysthet

En uppmärksam och lyhörd kursledare kan under de här momenten få god information om och från deltagarna vad gäller deras motivation och erfarenheter av lärandesituationer. Det är viktigt att avsätta gott om tid och att kursledaren håller sig i bakgrunden.

- Kursen har nu utformat ett värderingsinstrument genom att placera in önskvärda och icke önskvärda situationer på en skala.

Instrumentet kan användas i sin helhet eller i valda delar beroende på vilket behov av information som vid tillfället är intressant eller viktig att inhämta. Vi använder regelbundet hela utvärderingen vid terminsslut. Kommunikationsaspekten, i någon form, vid varje fysiskt möte. För att få bättre analys och diskussionsunderlag kan de olika delarna byggas ut.

Så här såg vårt utvärderingsunderlag ut hösten 1999;

Deltagarformulerad utvärdering, höstterminen 1999, allmän kurs distans:

Kunskap + I...I...I...I...I...I...I...I...I...I – Okunskap

Kul + I...I...I...I...I...I...I...I...I...I – Trist

Gemenskap + I...I...I...I...I...I...I...I...I...I – Ensamhet

Utveckling + I...I...I...I...I...I...I...I...I...I – Stagnation

Kommunikation + I...I...I...I...I...I...I...I...I...I – Error (ingen)

Ordning/Reda + I...I...I...I...I...I...I...I...I...I – Kaos

(utrymme för kommentar under varje aspekt)

Så här kan kommunikationsaspekten, utbyggd, se ut;

Kommunikation; Lärare – deltagare
 + I...I...I...I...I...I...I...I...I...I –

Kommunikation; Deltagare – deltagare
 + I...I...I...I...I...I...I...I...I...I –

Kommunikation; Hela – deltagare
 + I...I...I...I...I...I...I...I...I...I –

Kommunikation; Jag själv
 + I...I...I...I...I...I...I...I...I...I –

(utrymme för kommentar under varje aspekt)

Efter behov och tid varieras sättet att genomföra utvärderingen. Ibland får deltagarna ett eget papper med någon aktuell aspekt där utrymme för kommentarer finns. Sammanställda kan de visas genom OH, blädderblock eller papperskopia. Ibland drar jag upp en linje på "tavlan", blädderblocket eller på nätet – deltagarna markerar och snabbt kan vi få svar och diskussionsunderlag om och hur våra förväntningar på kursen just nu infrias.

Sammanställningar, som följande exempel visar, kan väcka många nyttiga frågor (siffror = antal deltagare som gjort markering).

I 4 5 I I

Gemenskap + I...I...I...I...I...I...I...I...I...I – Ensamhet

3 2 2 3 2

Gemenskap + I...I...I...I...I...I...I...I...I...I – Ensamhet

Genom den deltagarformulerade utvärderingen lär deltagarna tidigt känna och respektera varandra och gruppen får ett tydligt mål att gemen-

samt sträva mot. Deltagarinflytandet stärks då deltagare och kursledare tillsammans får glädjas åt positiva svar eller hjälpas åt att analysera och förbättra negativa. Metoden går alldeles utmärkt att använda under distansperioden.

Genom en klok och målmedveten start lägger vi grunden till nöjda deltagare

”Det är roligt, givande och inspirerande att vara på Hola. Det är en jättebra grupp med bra gemenskap. Det är konstigt att man kan känna så bra gemenskap när man bara har träffats ett par helger. Alla verkar respektera varandra, vi för diskussioner på ett lugnt och bra sätt, ingen verkar vilja vara dominerande och det råder enligt mitt tycke en stor öppenhet bland alla.” (deltagare)

Litteratur

- 1) Deltagarformulerad Utvärdering, DFU-metoden, Mauritz Sköld, ABF
- 2) Klasskillnad – av Media